

Список використаної літератури

1. Величко С. П. Лабораторний практикум з безпеки життєдіяльності: навч. посібник / С. П. Величко, І.Л. Царенко. – К.: Професіонал, 2008. – 192 с.
2. Зоріна М. До проблеми визначення актуальності й особливості формування культури безпеки [Електронний ресурс]. Режим доступу до документу: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc/pflo/2010_8/files/PD810-26.pdf.
3. Положення про організацію роботи з охорони праці та безпеки життєдіяльності учасників освітнього процесу в установах і закладах освіти : затв. наказом М-ва освіти і науки України від 26 груд. 2017 р. № 1669.
4. Ткачук К. Н. Охорона праці та промислова безпека: навч. посібн. / К.Н.Ткачук, В.В. Зацарний, Р.В. Сабарно та ін.. – К.: Лібра, 2010. – С. 560.
5. Цина А. Ю. Основи охорони праці : [підручник для студентів педагогічних ВНЗ] / Андрій Юрійович Цина. – Полтава : ПНПУ, 2014. – 383 с.

НАПИСАННЯ ТРАДИЦІЙНОЇ ПИСАНКИ ТА ПРАВИЛА БЕЗПЕЧНОЇ ПРАЦІ ПРИ ЇЇ ВИГОТОВЛЕННІ

*Нечипоренко І.О.
м. Полтава*

Життя людини з давніх-давен було тісно пов'язане з силами природи. Тоді й виникла своєрідна мова спілкування з природою за допомогою знаків та символів. Ще до появи писемності люди використовували схематичні малюнки на будівлях, предметах побуту, посуді, одязі. Вони передавались від одного народу до іншого протягом тисячоліть і побутують у декоративному мистецтві й досі.

Учений-дослідник Є. С. Товстуха вважає, що на писанках закодоване правічне життя праукраїнців, їхнє минуле, сучасне, майбутнє, їхнє ставлення до природи, світу, Всесвіту. Писанки є символом надії, сподівання та ін.

Дослідники писанкарства вважають, що існує понад сто символічних малюнків писанки.

Писанка – унікальне явище культури, тісно пов'язане з різними проявами життя, багатогранне, за змістом. Вона здатна зацікавити і дітей як безпосередніх учасників, так і дорослих в якості потужного засобу виховання. Писанка захоплює фольклорною тематикою, довершеною простотою форми, конструктивною вигадливістю, лаконічним декором, своєрідною емоційною налаштованістю.

В Україні писанка пройшла тривалий період розвитку. Відповідно до особливостей функціонування її як предмету розваги і водночас як засобу виховання, в ній знайшли відображення явища соціально-історичного буття, етичні, естетичні уявлення українців та різні прояви їхньої діяльності. З цього погляду писанка становить динамічну структуру, в якій поєдналися явища минулого і сучасного, специфічні локальні риси, народні традиції. Вона є своєрідним етнокультурним знаком, який містить відомості про педагогіку, етику, естетику, реліктові форми обрядовості, матеріальну культуру народу.

Принцип писання писанок полягає в тому, що на яйце розтопленим воском наноситься рисунок. Застигаючи, віск щільно прилягає до поверхні яйця і захищає її від дії фарби. Отже, коли наносимо віск на біле яйце, на готовій писанці ці місця будуть білими, коли пишемо по поверхні, зафарбованій у жовтий колір, – жовтими, і так далі, аж до найтемнішого кольору, тому що кольори на писанці отримують накладанням одного кольору на інший, від найсвітлішого до чорного. Яйце зафарбовується у такому порядку кольорів: жовтий, помаранчевий, червоний, вишневий, чорний. Щоб отримати на писанці зелений колір, необхідно, користуючись пензликом, блакитною фарбою замалювати по жовтому кольору ті місця, які на писанці мають бути зеленими, і потім

покрити їх воском. Таким же чином можна отримати на писанці блакитний або синій кольори, відмінність полягає у тому, що сині елементи малюнку наносять на біле яйце і покривають воском. Це потрібно робити тому, що синій і зелений кольори не перекриваються наступними світлими фарбами.

Перш ніж писати писанки, спочатку необхідно підготувати все, що буде потрібне в процесі роботи: писачки, віск, яйце з білою шкаралупкою, олівець, гумку, декілька м'яких ганчірок, півлітрові баночки для фарб, фарби, ложки пластмасові або з іржо-стійкої сталі, свічку, сірники, маленький пензлик,

Фарби, які використовуються для забарвлення писанок, можуть бути як природного, так і синтетичного походження. Колись наші бабусі та прабабусі користувалися тільки природними барвниками з рослинної сировини. Наприклад, жовтий колір виготовляли з кори яблуні-дички, яку відварювали і настоювали. Таку фарбу називали «яблінкою» або «жовтилом». Жовтий колір можна отримати також із гречаної соломи, а з гречаної полови – бурий. Зелений колір добували з полови конопляного насіння. Чорний колір діставали з лушпиння соняшника. Брунатний з лушпиння цибулі або з настою дубової кори, а також із кори вільхи. Червоний – із настою звіробію. Але вже ближче до наших часів червону фарбу виготовляли з червоного або сандалового дерева, яке привозили з Бразилії українські емігранти. Трісочки цього дерева запарювали гарячою водою й отримували гарну червону фарбу, яку називали «бразолія». До природних барвників обов'язково додавався галун (алюмокалієві квасні), для кращого зафарбовування. Тому в деяких місцевостях України писанки називали галунками. Фарбовані у таких барвниках писанки не боялися світла і мали гарні ніжні відтінки.

Та в наш час писанкарі щораз менше користуються природними барвниками, надаючи перевагу синтетичним кислотним аніліновим фарбам. Ці фарби дають насичені яскраві кольори, і не потрібно багато часу витратити на зафарбовування яйця, тому що з природними фарбами цей процес є досить тривалим. Але анілінові фарби мають також і свої недоліки вони не є світлостійкими, і тому писанки треба зберігати в місцях, де немає прямого сонячного світла, до того ж вони можуть бути шкідливі, якщо не дотримуватися певних правил: коли ними не користуються, вони мають бути постійно накриті, і після роботи з ними необхідно добре вимити руки.

Крашанки, зафарбовані аніліновими фарбами, не можна вживати до їжі. Для цього яйця потрібно забарвлювати природними або харчовими барвниками. Найкраще це робити у наварі з лушпиння цибулі.

Для писання писанок потрібен спеціальний інструмент, який називається писачком. Для писання деяких писанок використовують також сірники або шпильки.

Писачок складається з двох частин: металевої ліечки і дерев'яного держачка. Ліечка повинна мати з одного боку широкий отвір, у який закладається віск, а з другого боку – маленький, через нього, власне, і буде витікати розтоплений віск.

Для писання писанки у писачок потрібно покласти маленький кусочок воску і нагрівати його на полум'ї свічки декілька секунд. Коли віск буде добре нагрітий і не капатиме, починайте наносити його на писанку обертаючи яйце навколо осі прикладеним до яйця писачком з розтопленим воском. При цьому треба уважно стежити, щоб писачок своїм отвором був щільно прикладений до яйця, тобто голівкою він повинен стояти прямо перпендикулярно до його поверхні.

Розтоплений віск дуже швидко застигає, і треба пильнувати, щоб він був розтоплений, та постійно підігрівати на вогні. Під час нанесення воску на яйце потрібно час від часу прочищати писачок. Віск потрібно наносити, стараючись не переривати лінії.

Після того, як ви замалювали яйце в останню фарбу, яка є тлом, з писанки потрібно зняти віск.

Повну писанку (з сирим яйцем) необхідно прогріти в духовці 10-15 хв. При температурі 80-100° С, так, щоб яйце було тепле і віск злегка розплавився, а потім ще трохи нагріти на полум'ї свічки або газу і витерти ганчіркою.

Писанкарство це процес духовного збагачення людини. Тому під час написання писанок повинна панувати спокійна, доброзичлива атмосфера, не повинно бути факторів, що заважають роботі, а тим більш небезпечних чинників. Цьому сприяє правильна організація праці та виконання вимог охорони праці.

Для написання писанок не вимагається спеціального робочого столу – це можна робити за звичайним учнівським столом. Організація робочого місця писанкаря включає зручне розташування матеріалів та інструментів на робочому місті: зліва від писанкаря в робочій зоні повинні бути розташовані: набір фарб та оцет в скляних посудинах; набір інструментів (писачки, шила, шпильки, пензлики, олівці та ін.); справа розташовується свічка в підсвічнику. Робоча зона повинна бути достатньо освітлена.

Особлива увага повинна приділятися санітарно-гігієнічним умовам. Потрібно працювати у спецодягу (фартушках і нарукавниках), довге волосся повинне бути прибрано.

Під час написання писанок використовують ріжучий та колючий інструмент (голки, писачки), анілінові фарби, нагрівальні прилади: найбільш традиційний – свічки, а також електроплити або духовки. На кожному етапі технологічного процесу є певні небезпеки, що спонукають на додержання вимог санітарії та техніки безпеки. До цих небезпек слід віднести: поранення, гострими частинами інструменту; термічні опіки розплавленим воском; отруєння синтетичними фарбами та іншими небезпечними матеріалами, що використовують при написанні писанок; підвищена температура в робочій зоні внаслідок використання нагрівальних пристроїв; зменшення вмісту кисню в повітрі при використанні свічок, а також насичення повітря парами воску, фарб та інших матеріалів; імовірність виникнення пожежі при використанні відкритого вогню або інших нагрівальних пристроїв.

При використанні свічок слід дотримуватися наступних порад. Свічка з воску або парафіну кріпиться до підставки з металу, яка повинна бути стійкою і мати гострий край об який знімаються надлишки воску з писачка.

Під час роботи стежте за висотою гніту свічки, що горить: регулярно підріжайте його до рівня 5-6 мм, для тривалішого горіння. Не слід розташовувати свічку на протязі або у відкритих вікон та не ставити свічки в місцях інтенсивного руху, де вони можуть бути легко збиті. Потрібно дотримуватися безпечної відстані до пожежонебезпечних предметів, тримати легкозаймисті матеріали далі від свічки, що горить. Не залишайте запалені свічки без нагляду.

Намагайтеся не палити свічку більше 3-4 годин за один раз. Не пересувайте і не беріть в руки свічку до тих пір, поки маса свічки навколо гніту знаходиться в розплавленому стані. Після того, як ви погасили свічку не дозволяйте гніту свічки тліти, підріжуйте стінки свічки так, щоб їх висота була не більше 1,5 см.

Для розпису писанки використовують: гуаш, акрилові та анілінові фарби, рослинні барвники, що призначені для фарбування вовни, різнокольорові маркери.

По відношенню до штучних барвників слід проявляти обережність. Встановлено, що у робітників, що мають працювати з аніліновими фарбами виникають різного роду дифузні захворювання шкіри (екзема, еритеми, дерматити) і ненормально підвищена пітливість рук, підвищується ризик утворення злоякісних пухлин.

Зняти віск можна трьома способами: на свічці; на електроплиті; у духовці.

При використанні електроплит та духовок слід дотримуватися правил безпеки при роботі з електронагрівальними інструментами. Електроприлади повинні мати справну електроізоляцію та заземлення. Заборонено використання електроплити з відкритою спіраллю. Прилади встановлюють на вогнетривку теплоізолюючу підставку

(мармурову або керамічну).

Не залишайте електроплиту ввімкненою в електромережу без нагляду. Під час користування електроплитою необхідно уникати її перегрівання. Плита повинна бути чистою, не допускати потрапляння на поверхні нагрівальних елементів воску, парафіну, інших рідин та речей, це може привести до спалахування, пожежі, появи диму.

Таким чином, щоб запобігти травмуванню при написанні писанки, необхідно дотримуватися таких правил: працювати в спецодязі – у фартухах і косинках; на робочому місці не повинно бути зайвих предметів; світло повинне падати зліва; інструменти необхідно розмістити на робочому столі так, аби вони не заважали під час роботи; під час написання писанки руками не торкатися очей, щоб не викликати подразнення слизової оболонки; писачок слід нагрівати, не торкаючись його металевої поверхні пальцями; після роботи ретельно вимити руки й прилади, прибрати робоче місце.

Особливу увагу при написанні писанок, слід приділяти вентиляції приміщення, підбору фарб, роботі зі свічками та електронагрівальним приладам.

Список використаної літератури

1. Білоус О. Школа писанкарства: Навчально-методичні рекомендації / О. Білоус, З. Сташук. – К. : РВЦ КПДЮ, 2005. – 44 с.
2. Верхова М. Науково-художній нарис для дітей / М. Верхова. – Вінниця, 2002. – 22с.
3. Гайова Є. Відроджуємо писанку на Полтавщині / Є. Гайова // Народне мистецтво. – 2004. – № 3–4. – С. 54–59
4. Кара-Васильєва Т. Писанка – культурний символ України / Т. Кара-Васильєва // Міжнародний з'їзд писанкарів. – Київ, 1992
5. Манько В. Українська народна писанка / В. Манько. – Львів : Свічадо, 2008. – 80 с.
6. Мицик О. Писанки / О. Мицик, О. Фисун. – Київ: Родовід, 1992.
7. Стадник С.С. Формування художньо-трудова знань та вмінь у процесі оздоблення яєць : навч.-метод. посібник / С.С. Стадник. – Коломия, 2002. – 24 с.
8. Титаренко В. П. Традиційні народні ремесла Полтавщини / В. П. Титаренко – Навчальний посібник. – Полтава : Верстка, 2003. – 311 с. – 231 іл.

ЗАХИСТ ВІД ЕЛЕКТРОСТРУМУ ПРИ ВИКОНАННІ РОБІТ У НАВЧАЛЬНИХ МАЙСТЕРНЯХ

*Тристан Ю. М.
м. Полтава*

Анотація. У статті розглядається робота у навчальних майстернях з точки зору її безпеки при використанні електричного струму.

Ключові слова: електричний струм, навчальні майстерні, безпека праці.

На осіб, працюючих або, які дотикаються за характером роботи з установками, які мають у собі джерела електричної енергії (хімічні, гальванічні, напівпровідникові перетворювачі), які знаходяться під напругою повністю або частково і на які в будь-який момент може бути подана напруга ввімкнення, поширюються вимоги електробезпеки, які зазначаються у спеціально розроблених інструкціях з електробезпеки в організаціях при виконанні лабораторно-практичних робіт у навчальних майстернях.

Знання правил роботи обов'язково виконувати:

- а) адміністративно-технічному персоналу;
- б) викладачам і студентам, які використовують електроприймачі, при користуванні з якими вимагаються знання з електробезпеки у певному об'ємі;